

Rapport

Kartläggning av

ÄLDREMOTTAGNINGAR

Inom

REGION SKÅNE

[Det här fotot](#) av Okänd författare licensieras enligt [CC BY-NC-ND](#)

Rapport, Kartläggning av Äldremottagningar i Skåne

Bakgrund:

Den Socialpolitiska kommittén inom PRO Skåne diskuterade hösten 2023 hur det ser ut med äldremottagningar inom Region Skåne. Kommittén beslutade 2023-10-31 att genomföra en enkätundersökning med hjälp av Skånes 107 PRO föreningar.

Region Skånes krav för att få använda begreppet Äldremottagning.

Syftet med verksamheten är att skapa trygghet för äldre och närstående samt att säkerställa en sammanhållen vård.

Leverantören ska delta i det regionala utvecklingsarbetet kring äldre i samverkan med kommun och sjukhus.

Patientens och närståendes perspektiv ska aktivt efterfrågas i all planering av vården.

Leverantören ska särskilt beakta områden såsom läkemedelsgenomgångar, äldres psykiska ohälsa samt risk- och beroende. Hälsoinriktade åtgärder och förebyggande insatser gällande fallrisk, munhälsa, tryckskada och undernäring ska erbjudas.

Leverantören ska:

- informera om äldremottagningen och tillgängligheten på Enhetens hemsida och 1177 Vårdguidens e-tjänster
- ha tillgänglighet till telefon utan knappval minst 10 timmar per vecka
- ha tillgång till specialistutbildad sjuksköterska motsvarande specialistutbildning 75 högskolepoäng till distriktssköterska eller 60 högskolepoäng för äldre
- ha specialist i allmänmedicin eller geriatrik
- ha minst 250 listade personer 75 år och äldre

Äldremottagning är ett så kallat tilläggsuppdrag, frivilligt för de vårdcentraler som vill ha detta. Med tilläggsuppdraget följer att man får extra betalt.

Totalt antal vårdcentraler i regionen

I dag finns det 176 ackrediterade vårdcentraler i Skåne. 82 av dessa drivs i offentlig regi, dvs Region Skåne. Således drivs 94 vårdcentraler av privata aktörer. (*Diagram 1*)

126 av vårdcentralerna har Äldremottagningar som tilläggsuppdrag. 72 av vårdcentraler med Äldremottagning är offentliga medan 54 är privata. (*Diagram 2*)

PRO Skånes undersökning

Under perioden 231215 till 240331 fick samtliga PRO föreningar inom PRO Skåne följande enkät frågor att besvara:

1. Finns det äldremottagning på de vårdcentraler som verkar inom er förenings område?
 Ja Nej

2. Om JA på fråga 1, vilken specialistkompetens har den/de äldremottagningar som finns i er PRO-förenings verksamhetsområde?
 - Läkare med geriatrisk specialistkompetens *
 - Legitimerad sjuksköterska med geriatrisk specialistkompetens
 - Undersköterskor med geriatrisk specialistkompetens
 - Fysioterapeut (sjukgymnast) med geriatrisk specialistkompetens
 - Arbetsterapeut med geriatrisk specialistkompetens

3. Om JA på fråga 1, hur är verksamheten **organiserad** på äldremottagningarna inom er förenings område?
 - Särskilt telefonnummer för äldre listade på vårdcentralen
 - Särskilt avsatta mottagningstider för äldre
 - Särskilt/särskilda team avsedda för äldre listade på vårdcentralen
 - Annat:

4. Har vårdcentralen ett speciellt mobilt team (för hembesök)?
 JA NEJ

52 föreningar har genomfört undersökningen. Undersökningen omfattar 58 vårdcentraler då flera PRO föreningar haft två eller fler vårdcentraler inom sitt verksamhetsområde.

Resultatet av undersökningen är följande:

Svar på fråga 1: 44 vårdcentraler har tilläggsavtal om Äldremottagning. 11 har inte avtal. Tre föreningar svarade att man inte visste. **(Diagram 3)**

Svar på fråga 2: Vilka kompetenser finns på äldremottagningar: **(Diagram 4)**

Endast åtta vårdcentraler har specialisläkare som är Geriatriker.

18 vårdcentraler har Leg Sjuksköterska med Geriatrisk specialistutbildning.

Sex vårdcentraler har undersköterskor med Geriatrisk specialistkompetens.

10 vårdcentraler har Fysioterapeut och/eller Arbetsterapeut med Geriatrisk specialistkompetens.

Svar på fråga 3: Hur arbetet är organiserat på Äldremottagningen: **(Diagram 5)**

Samtliga vårdcentraler med Äldremottagningar har särskilda telefonnummer för personer som är 75 år eller äldre.

21 av vårdcentralerna har särskilda mottagningstider.

19 vårdcentraler har särskilda team för äldre.

Fyra vårdcentraler har redovisat att man har andra sätt att organisera arbetet. Exempel som redovisas är:

- Demensronder tillsammans med kommunal demenssjuksköterska.
- Knuten till Seniorhälsan vid svårare sjukdomstillstånd.

- Kontaktssköterska vid behov.
- Två DSK kallar alla som är 75 år och äldre och som har mer än 5 olika läkemedel per dag för blodtryckskontroll, läkemedelsgenomgång, riskbedömningar för fallolycka, undernäring och/eller risk för trycksår.

Svar på fråga 4: Mobila team eller gör hembesök

(Diagram 6)

22 vårdcentraler gör hembesök eller har avtal med mobila team som gör hembesök.

Sammanfattning

Av Skånes 176 godkända vårdcentraler drivs 82 i offentlig regi av Region Skåne vilket innebär ca **46 procent**. 94 drivs i privat regi vilket motsvarar ca **54 procent** av vårdcentralerna.

126 Vårdcentraler i Skåne har tilläggsuppdraget Äldremottagning. Av dessa är det 72 som drivs i offentlig regi av Regions Skåne vilket motsvarar ca **57 procent av det totala antalet vårdcentraler och hela 88 procent av offentligt drivna vårdcentraler**. 54 vårdcentraler med tilläggsuppdraget Äldremottagning drivs av privata intressenter, vilket motsvarar ca **43 procent av det totala antalet och 57 procent av privat drivna vårdcentraler**.

Det är mycket få vårdcentraler som har läkare med Geriatrisk kompetens. Ännu färre Undersköterskor, Fysioterapeuter och Arbetsterapeuter har Geriatrisk kompetens. Något fler vårdcentraler har Leg Sjuksköterskor med Geriatrisk specialistkompetens. Det bör noteras att Region Skåne inte kräver Geriatrisk kompetens för någon yrkesgrupp.

Samtliga undersökta Äldremottagningar i denna undersökning uppfyller det lägst ställda kravet om särskild telefontid minst 10 timmar per vecka för personer som är 75 år eller äldre. Ungefär hälften av vårdcentralerna har särskilda team eller särskilda mottagningstider för målgruppen. Det är lika många av de undersökta vårdcentralerna som har mobila team eller tillgång till team som gör hembesök.

Det kan noteras att det är fler offentligt drivna vårdcentraler som arbetar med Äldremottagningar i någon form. Vad det beror på torde kräva en egen undersökning av mer djupgående slag. I mindre kommuner och på mindre orter är det i huvudsak offentligt drivna vårdcentraler. Det är också i dessa orter som man i huvudsak finner väl fungerande Äldremottagningar och bra uppbyggda kontakter mellan Regions verksamhet och den kommunalt drivna hemsjukvården.

Slutsatser

Portalparagrafen för Hälso- och sjukvårdslagen säger följande:

”Målet med hälso- och sjukvården är en *god hälsa och en vård på lika villkor* för hela befolkningen.

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. ***Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården***".

Utifrån denna undersökning kan det konstateras att Region Skåne inte lever upp till Hälso- och sjukvårdslagens krav.

Äldremottagningar är inte förunnat alla pensionärer i Skåne. Inte heller Mobila team finns tillgängliga för alla i Skåne. ***Därmed kan man inte anse att Region Skåne bedriver en vård på lika villkor.***

För att mobila Team ska fungera på ett bra måste tillgängligheten till Geriatriska vårdplatser på sjukhusen finnas. Denna undersökning har inte undersökt hur det ser ut med vårdplatser för äldre på sjukhusen, men upplevelsen är tydlig och det är att vårdplatserna på sjukhus minskar!

Äldremottagning är ett så kallat "tilläggsuppdrag" i Region Skåne. Så länge det är fritt för en vårdcentral att bedriva en verksamhet som utgår från de som har störst behov kommer Region Skåne att bryta mot portalparagrafen i hälso- och sjukvårdslagen. ***Därför måste Äldremottagningar bli en obligatorisk verksamhet för alla vårdcentraler.*** Först då kan det anses att gällande lagstiftning följs.

Planeringen av primärvården utgår inte från behoven! I stället är det tillgängligheten till enkel vård som prioriteras! Redan nu utgör med än hälften av Region Skånes vårdcentraler av privata aktörer. Tendensen vi ser i de större städerna i Skåne är att privata aktörer blir fler. Den enkla sjukvården får mer utrymme på bekostnad av den mer komplicerade vården av äldre och multsjuka. ***Därmed är det inte de som har största behoven av hälso- och sjukvård som prioriteras. Även detta bryter mot hälso- och sjukvårdslagen!***

Kraven för att få kallas Äldremottagning är alldeles för lågt ställda. Region Skåne måste arbeta systematiskt med att bygga upp kompetensen på vårdcentralerna för att möta de ökade behoven av hälso- och sjukvård för allt fler äldre. Fler ST tjänster inom Geriatrisk specialistsjukvård måste tillskapas och fler vårdpersonal måste erbjudas fortbildning inom Geriatrisk vård.

Det kan konstateras att Regionens Pensionärsråd aldrig fått uttala sig om kravspecifikationer avseende primärvård och därmed inte heller för Äldremottagning. Tyvärr har inte Regionens pensionärsråd fått tillfälle att yttra oss i andra frågor som rör hälso- och sjukvård inom Region Skåne.

Slutligen tycks det vara så att den politiska planeringen av Skånes hälso- och sjukvård bygger på att det finns anhöriga som offerar sig och sköter sina sjuka anhöriga. Utan uppoffrande anhöriga skulle den Skånska sjukvården kollapsa fullständigt!

Hur går vi vidare

- Kräv att Pensionärsrådet i Regionen ska vara en del av processen i alla sjukvårdsfrågor som berör äldre.
- Ställ krav på Region Skåne att Äldremottagningar ska vara ett krav för att få bedriva vårdcentraler inom Region Skånes regi.
- Kräv att hela Skåne ska ha tillgång till mobila team och att geriatrika slutenvårdsplatser inom regionen öka.
- Ställ krav på Region Skåne på att kompetensen inom Geriatrik måste förbättras inom primärvården. Kräv att Region Skåne tar fram en handlingsplan för hur detta ska gå till.
- Kräv att det skapas fler ST tjänster inom Geriatrik inom Region Skåne och att medarbetare på vårdcentraler erbjuds fortbildning inom Geriatrik.
- Kräv att Region Skåne redovisar konsekvenserna för de offentligt drivna vårdcentralerna om antalet privat drivna vårdcentraler fortsätter att öka.
- Varje PRO förening i Skåne bör utse en eller flera ombud för att bevaka så att regionen och kommunerna följer legens krav om fasta vård kontakter och för att följa utvecklingen av den Geriatriska vården i Skåne.

För den Socialpolitiska gruppen

April 2024

Susanne Björkenheim

Karl-Erik Kruse

Diagram 1

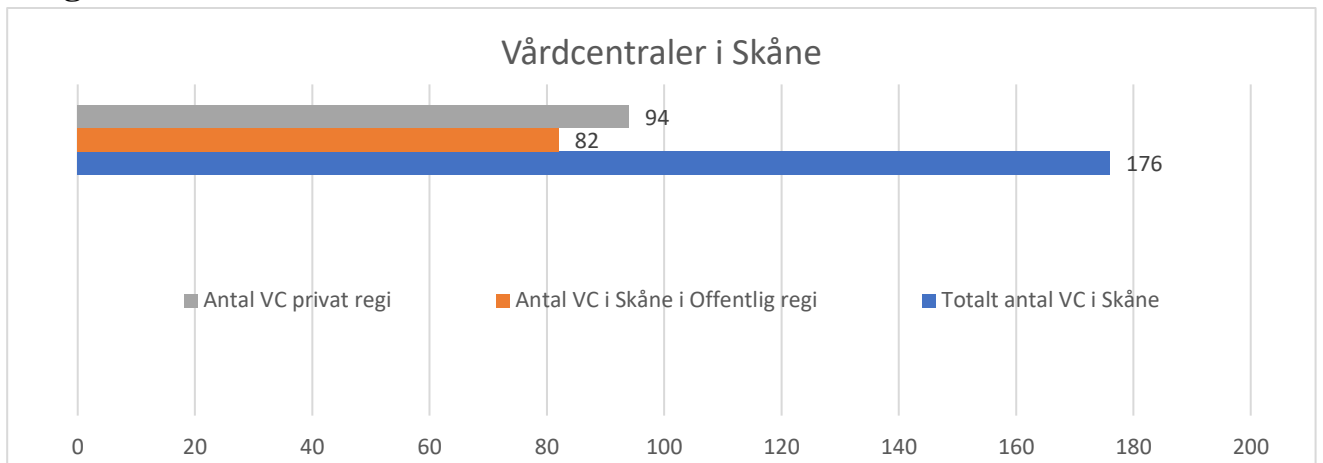

Diagram 2

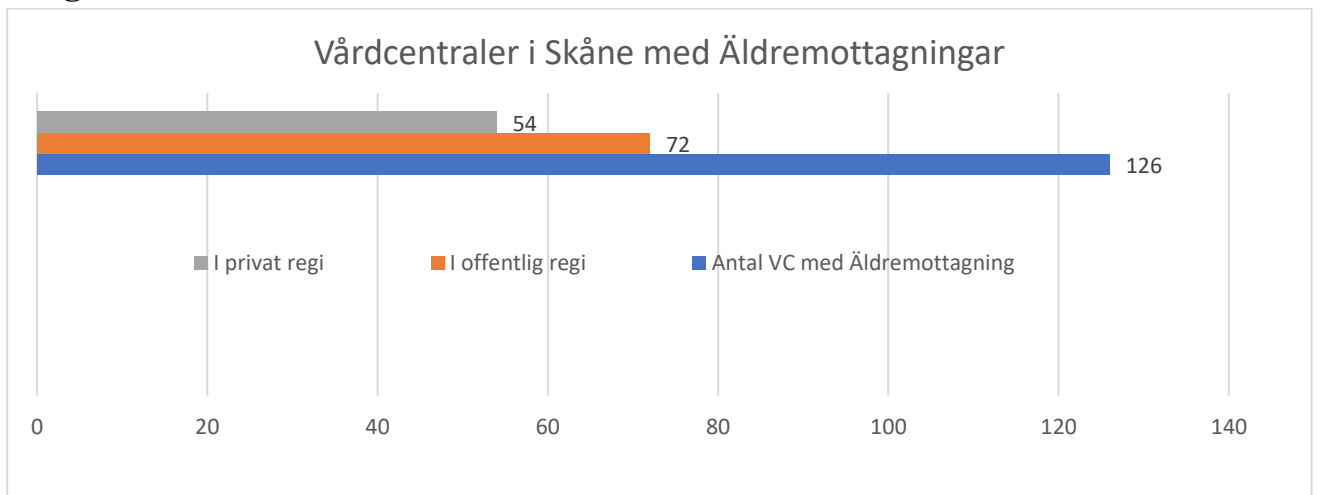

Diagram 3

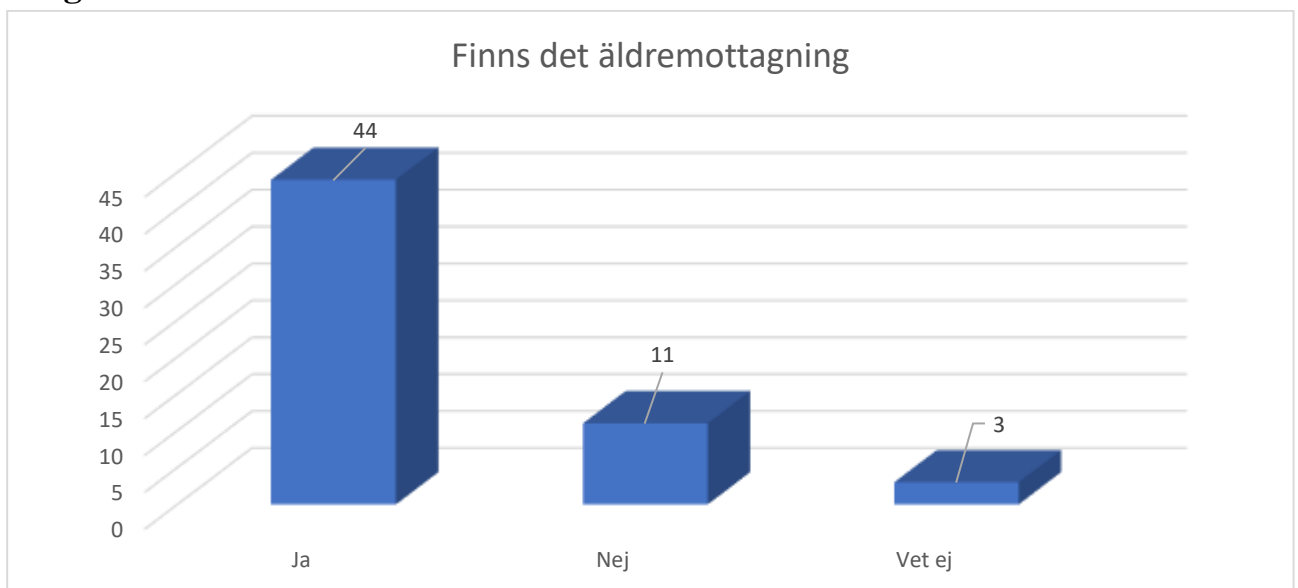

Diagram 4

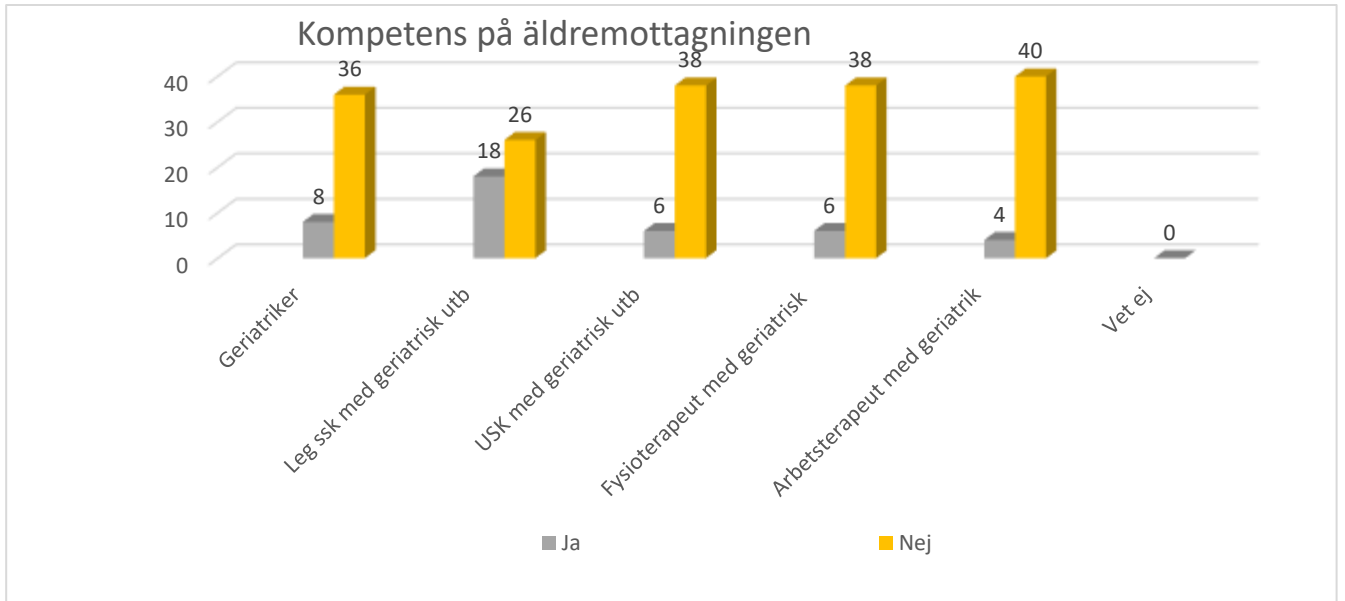

Diagram 5

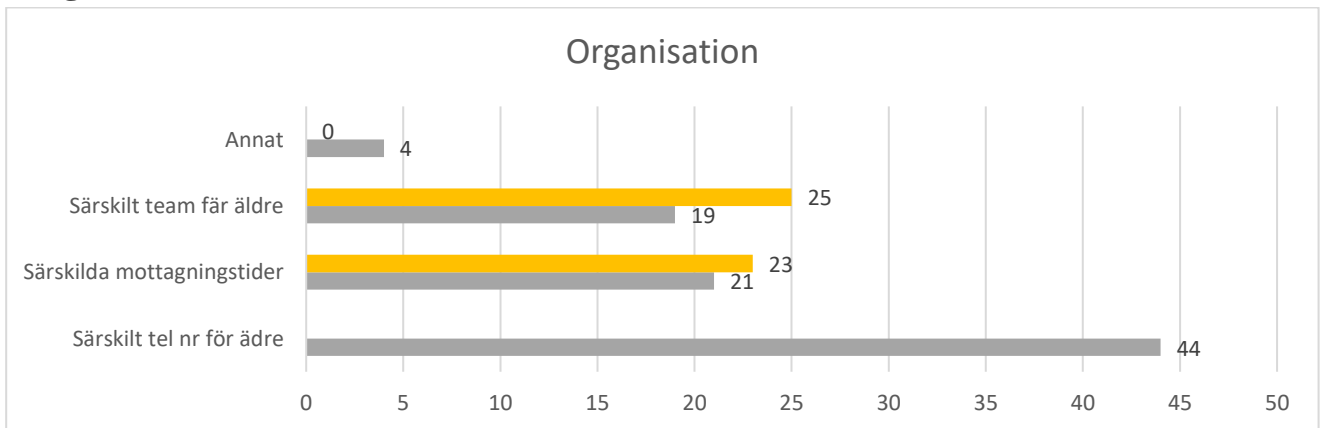

Diagram 6

